

Zwerfafval in Midden-Drenthe

visie en aanpak

projectnummer 0453376.100
definitief
18 juli 2019

Zwerfafval in Midden-Drenthe

Plan van aanpak

projectnummer 0453376.100

definitief
18 juli 2019

Auteurs

Gerk Vellema
Evelien Verboom

Opdrachtgever

Gemeente Midden-Drenthe
Raadhuisplein 1
9411 NB BEILEN

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
18-7-2019	definitief	Aale Boek	Dirk Nuus

Inhoudsopgave

Blz.

Zwerfafval in Midden-Drenthe	2
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Huidige aanpak	1
1.3 Doel van aanpak zwerfafval	2
2 Strategie en ambitie	3
2.1 Strategie	3
2.2 Ambitie	3
2.3 Doelen	4
3 Aanpak	5
3.1 Pijlers	5
3.1.1 Monitoring	5
3.1.2 Reiniging en beheer	5
3.1.3 Faciliteiten en voorzieningen	6
3.1.4 Participatie	6
3.1.5 Communicatie	6
3.1.6 Handhaving	7
3.2 Randvoorwaarden voor succesvolle aanpak	7
3.3 Monitoring en evaluatie	7
3.4 Financiering en ondersteuning	7
4 Uitvoeringsplan 2019	8
4.1 Projectkaarten	8

1 Inleiding

Voor veel mensen is zwerfafval een ergernis. En toch komen we zwerfafval overal tegen. Flesjes, blikjes, snoepwikkels, peuken en kauwgom worden bewust of onbewust achtergelaten op plekken waar het niet thuis hoort. Omdat de afbraaktijd van veel zwerfafval, voornamelijk plastic, lang is blijft het ook lang een storende factor.

Naast dat zwerfafval veel ergernis oplevert, is het ook nog eens schadelijk voor de natuur. Veel vogels, koeien en andere dieren zien zwerfafval als voedsel en raken erin verstikt. Of het zwerfafval belandt uiteindelijk in zee. Vooral plastic zwerfafval levert voor de zee een probleem op. Het valt in kleine stukjes uiteen, waardoor vissen en watervogels het opeten. Hierdoor belandt het plastic uiteindelijk ook op ons eigen bord. Zwerfafval heeft ook een positieve kant. Het kan namelijk dienen als grondstof om zo ingezet te worden voor nieuwe producten.

De totale hoeveelheid zwerfafval dat jaarlijks in Nederland op straat belandt, wordt geschat op 50.000 ton. Het vormt dan ook een serieus probleem. Om dit probleem op te lossen, moeten we allemaal ons best doen. Want als iedereen in Nederland elke dag een stuk zwerfafval van de grond raapt, is het probleem opgelost.

De gemeente Midden-Drenthe wil het zwerfafval probleem aanpakken. Dit document beschrijft het plan van aanpak en dient als structurele basis voor een duurzame aanpak van zwerfafval. Het document geeft op hoofdlijnen aan op welke wijze invulling gegeven wordt aan projecten rondom zwerfafval.

1.1 Aanleiding

In de gemeente Midden-Drenthe komt zwerfafval voor. Dit zorgt voor irritatie bij gebruikers (bewoners, agrariërs en ondernemers) van de leefomgeving. Daarnaast tast zwerfafval het milieu aan en leidt het tot beeldvervuiling.

Afgelopen jaren heeft de gemeente verschillende projecten uitgevoerd rondom zwerfafval. Er ontbreekt echter coördinatie en een structurele aanpak bij de uitvoering van zwerfafvalprojecten. Met plan van aanpak als uitgangspunt voor de aanpak van zwerfafval kan er meer sturing gegeven worden aan het behalen van de ambities op zwerfafval.

1.2 Huidige aanpak

Op basis van zes pijlers wordt beschreven welke activiteiten op dit moment worden uitgevoerd bij de aanpak van zwerfafval.

Reiniging

De gemeente werkt samen met het sociaal werkvoorzieningsschap. Samen voeren zij de taken uit rondom het beheer van de openbare ruimte. Specifiek vindt deze samenwerking plaats op het thema onkruid en groen. Samen zijn zij verantwoordelijk voor de uitvoering van het bestek, waarin zwerfafval onderdeel is van het groenbeheer. De gemeente heeft voor het beheer van de openbare ruimte 34 FTE beschikbaar. Het sociaal werkvoorzieningsschap vult dit aan met 80 FTE. Reiniging van zwerfafval vindt voornamelijk plaats binnen de bebouwde kom. Een uitzondering hierop is als er een melding wordt gedaan van zwerfafval in het buitengebied.

Afvalbakken worden geledigd op basis van frequentie.

Faciliteiten en voorzieningen

De gemeente faciliteert containers en middelen voor opruimacties op initiatief van stakeholders. Daarnaast voert de gemeente het verzamelde zwerfafval af bij schoonmaakacties. Sinds 2018 staan er enkel nog afvalbakken binnen de bebouwde kom. Deze afvalbakken zijn inmiddels vervangen en hebben nu een grotere volume (van 12 liter naar 40 liter). Hiermee wil de gemeente uniformiteit creëren in de faciliteiten in de openbare ruimte.

Monitoring

Maandelijks vindt er een monitoring omtrent groen plaats. Dit gebeurt op basis van beeldkwaliteit (CROW normering). Tijdens deze monitoring wordt zwerfafval meegenomen. De monitoring dient echter niet als sturingsmiddel, maar geeft feitelijk het kwaliteitsniveau weer. Resultaten van monitoring worden bijgehouden in een Excel-bestand. Afvalbakken worden niet structureel gemonitord.

Participatie

Participatieprojecten worden volop ondersteund door de gemeente. Inwoners kunnen initiatieven aandienen bij de gemeente. Initiatieven worden gefinancierd vanuit “DOEK” (Duurzaam op eigen kracht) en “MOEK” (Mooi op eigen kracht). Op basis van een aantal voorwaarden vindt er een toekenning plaats voor ondersteuning. Dit kunnen financiële middelen of middelen in natura zijn. Specifiek voor zwerfafval vinden op dit moment weinig participatieprojecten plaats.

Communicatie

In overleg met de communicatiemedewerker worden opschoonacties gepubliceerd in lokale media. Verder wordt op dit moment weinig gecommuniceerd over projecten rondom zwerfafval.

Handhaving

De mate van inzet van handhaving rondom zwerfafval wordt bepaald op basis van praktijk en ervaring. Zo vindt er voornamelijk handhaving plaats rondom hotspots, zoals het centrum en het stationsgebied. Daarnaast worden er acties ondernomen op basis van meldingen in de openbare ruimte (MOR).

1.3 Doel van aanpak zwerfafval

Het doel van dit document is om een basis te leggen voor de aanpak van zwerfafval, waarbij een passende structuur is geformuleerd. Aan de hand van dit document wordt invulling gegeven aan activiteiten rondom zwerfafval. Daarnaast dient de basis van de aanpak als communicatiemiddel voor medewerkers binnen de gemeente die betrokken zijn bij aanverwante thema's van zwerfafval.

2 Strategie en ambitie

Dit hoofdstuk beschrijft de strategie, doelen en ambitie omtrent de aanpak van zwerfafval.

2.1 Strategie

Figuur 1. Strategie aanpak zwerfafval.

Gemeente Midden-Drenthe streeft naar een openbare ruimte met aantoonbaar minder zwerfafval. Figuur 1 geeft de strategie weer van de aanpak van zwerfafval. De strategie bestaat uit zes pijlers. Om zwerfafval effectief en efficiënt aan te pakken is het van belang dat alle zes pijlers goed vertegenwoordigd moeten zijn en met elkaar in balans moeten staan. Voor ieder onderdeel dient de juiste aanpak gekozen te worden om tot een evenwichtig resultaat te komen. De strategie vormt de kapstok waaraan de verschillende activiteiten worden gekoppeld om zo te komen tot een schone leefomgeving. Deze activiteiten vormen gezamenlijk de zwerfafvalaanpak.

2.2 Ambitie

De gemeente Midden-Drenthe vindt duurzaamheid een belangrijk onderwerp. Zij wil de verantwoordelijkheid nemen om te werken aan een duurzame wereld. Bij een duurzame wereld hoort een schone leefomgeving, waar geen ruimte is voor zwerfafval, of waar optimale verwerking van zwerfafval plaatsvindt. Immers, zwerfafval is een grondstof.

De ambitie is om een openbare ruimte te realiseren met aantoonbaar minder zwerfafval.

De verantwoordelijkheid voor een leefomgeving met aantoonbaar minder zwerfafval, ligt niet alleen bij de gemeente. Ook bewoners en bedrijven zijn verantwoordelijk voor een schone leefomgeving. Bij de aanpak van zwerfafval wordt daarom ingezet op **participatie** en **bewustwording**, zodat ook inwoners en ondernemers bewust worden van hun verantwoordelijkheid voor een schone leefomgeving.

De gemeente neemt bij de aanpak van zwerfafval het goede voorbeeld en **communiceert** met bewoners. De gemeente communiceert haar activiteiten, maar ook de resultaten van de inzet. Dit heeft als doel om bewustwording, het versterken van draagvlak en betrokkenheid te realiseren.

2.3 Doelen

De ambitie is vertaald naar een aantal doelen. Deze doelen zijn:

- In 2019 wordt de hoeveelheid zwerfafval in kaarten gebracht, middels een nulmeting in de gemeente Midden Drenthe;
- De gemeente communiceert de resultaten van de nulmeting met de stakeholders;
- In 2019 wordt de basis gelegd om het thema zwerfafval structuur te geven;
- De gemeente communiceert activiteiten van eigen dienstverlening met bewoners.

3 Aanpak

Om de doelstelling te behalen wordt gebruik gemaakt van de strategie zoals weergegeven in figuur 1. De strategie toont de overkoepelende aanpak van zwerfafval en bestaat uit zes pijlers waaraan verschillende activiteiten worden opgehangen. Deze activiteiten worden beschreven in projectkaarten en is uiteindelijk de aanpak voor het zwerfafval. De projectkaarten worden in paragraaf 3.2 verder toegelicht.

3.1 Pijlers

In onderstaande paragrafen worden de pijlers verder uitgewerkt.

3.1.1 Monitoring

Bij het leggen van een basis voor de aanpak is het van belang dat er een nulmeting plaatsvindt. Zo wordt in kaart gebracht wat de huidige situatie rondom zwerfafval is. Op deze wijze kunnen activiteiten worden afgestemd op (gebieds)specifieke situaties en kan uiteindelijk de aanpak getoetst worden op effectiviteit.

De nulmeting bestaat uit een objectieve meting (schouw) op 125 locaties, op basis van CROW meetlatten. Het meten van de kwaliteit van de openbare ruimte heeft meerdere voordelen:

- Het brengt objectief in kaart wat de situatie is van het onderhoud van de openbare ruimte;
- Dient als input voor de communicatie richting stakeholders;
- Het maakt inzichtelijk wat het niveau is van de openbare ruimte;
- Het brengt objectief in wat de beleving is van de openbare ruimte;
- Het kan dienen als sturingsmiddel voor de inzet in de openbare ruimte.

De gemeente voert de nulmeting uit in het najaar van 2019.

3.1.2 Reiniging en beheer

Het thema reiniging en beheer omvat alle activiteiten die plaatsvinden voor onderhoud van de openbare ruimte. Op dit moment bevat het huidige onderhoudsniveau een solide basis. De gemeente Midden-Drenthe beheert haar openbare ruimte op een basisniveau. Uitzondering hierop zijn de centrumgebieden. Hier wordt de openbare ruimte op een hoog niveau

Verschillende partijen en afdelingen zijn gezamenlijk verantwoordelijk om dit onderhoudsniveau op peil te houden. De komende periode vindt hier geen verandering in plaats.

3.1.3 Faciliteiten en voorzieningen

De gemeente streeft naar overeenstemming in de openbare ruimte. In 2018 zijn om deze reden de afvalbakken vervangen naar een uniform model. Dit beleid wordt in de komende periode doorgezet.

Nu is de tijd aangebroken om niet alleen de middelen uniform in te zetten, maar ook de werkwijze uniform aan te pakken. Hiervoor wordt in 2019 de basis gelegd, waarbij de gemeente er naar streeft om alle stakeholders mee te nemen in de strategie en aanpak zwerfafval.

3.1.4 Participatie

De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid waar het gaat om een schone openbare ruimte. Maar dat kan zij niet alleen. Ook bedrijven en inwoners moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Het schoonmaken van de openbare ruimte is relatief eenvoudig. Vanuit de insteek van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, stimuleert de gemeente inwoners en ondernemers om hun bijdrage te leveren aan een schone leefomgeving. Dit doet de gemeente door initiatieven vanuit de samenleving te faciliteren, binnen de bestaande kaders die door de gemeente worden gesteld. Dit wordt op dit moment gedaan middels “DOEK en MOEK”.

Daarnaast gaat de gemeente ondernemers attenderen op de 25 meter regel. Deze stelt dat ondernemers de omgeving binnen een straal van 25 meter rondom hun pand schoon moeten houden.

3.1.5 Communicatie

Communicatie is het middel om alle stakeholders te betrekken bij de aanpak van zwerfafval. De gemeente gaat haar activiteiten rondom zwerfafval communiceren. Dit doet de gemeente vanuit trots, zij wil laten zien dat zij actief bezig zijn met het schoonhouden van de leefomgeving, maar ook dat zij het niet alleen kunnen.

Het doel van de communicatie is om stakeholders te betrekken bij de aanpak van zwerfafval. Dit doet de gemeente door eigen dienstverlening voor stakeholders zichtbaar te maken. De gemeente maakt de kwaliteit van de openbare ruimte voor iedereen inzichtelijk en communiceert de bereikte resultaten.

3.1.6 Handhaving

De pijler handhaving bevat de activiteiten die plaatsvinden voor het handhaven van een schone openbare ruimte. De huidige manier van werken wordt uitgevoerd op basis van eigen inzicht en ervaring en vindt vooral plaats op hotspots. In de komende perioden wordt deze manier van werken doorgezet.

3.2 Randvoorwaarden voor succesvolle aanpak

De strategie wordt uniform toegepast door alle stakeholder binnen de gemeente Midden Drenthe. De gedragen strategie zorgt voor herkenbaarheid en uniformiteit, waarbij verschillende projecten uitgevoerd kunnen worden binnen de vastgestelde kaders. Daarnaast zijn de volgende kaders van belang:

- *Basis goed op orde*
De gemeente heeft de huidige stand van zaken inzichtelijk, zodat activiteiten kunnen worden getoetst op resultaat. Daarnaast zijn de faciliteiten en middelen van de gemeente op een basisniveau.
- *Communicatieafdeling van de gemeente heeft een actieve rol in het informeren*
Om betrokkenheid te stimuleren communiceert de gemeente activiteiten en informeert zij de stakeholders.
- *Alle stakeholders doen mee*
Om een schone leefomgeving te realiseren is het van belang dat alle stakeholders bijdragen aan een schone leefomgeving
- Het gezamenlijke draagvlak draagt bij aan de succesvolle herkenbare aanpak.

3.3 Monitoring en evaluatie

Monitoren van resultaat geeft inzicht, zodat er op basis van goede, betrouwbare gegevens uitspraken gedaan kunnen worden. Monitoren met een nulmeting en periodieke effectmetingen geeft inzicht in ontwikkelingen. Dit biedt de mogelijkheid tot evalueren, gebaseerd op feiten. Hierdoor kan worden vastgesteld of projecten en inspanningen daadwerkelijk effectief zijn gebleken.

Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit dat er wordt gestart met een nulmeting in het najaar van 2019. Dit is een feitelijke weergave van het niveau (CROW) en de beleving van de inwoners. Het team “onderhoud en beheer” voert de structurele metingen in het groen uit. Eind 2019 zal duidelijk zijn hoe de structurele inzet van monitoring wordt ingevuld.

3.4 Financiering en ondersteuning

Jaarlijks krijgt de gemeente een vergoeding voor de inzet voor preventie en aanpak van zwerfafval binnen de gemeente. De vergoeding bedraagt vanaf 2017 1,18 per inwoner. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit een bijdrage van €38.000, - per jaar. Met deze gelden kunnen activiteiten worden ontplooid die bijdragen aan een schonere leefomgeving.

Naast deze middelen is er ruimte voor aanvullende inzet vanuit de resterende gelden uit de periode 2013-2017. In 2019 biedt Antea Group ondersteuning bij de aanpak van zwerfafval.

4 Uitvoeringsplan 2019

In september 2019 wordt een start gemaakt met de uitvoering van de aanpak. Antea Group zal door middel van een kortdurende detachering de zwerfafvalaanpak aanjagen en ondersteunen.

4.1 Projectkaarten

De belangrijke acties worden projectmatig aangepakt en SMART vastgelegd in projectkaarten. Per project is er een overzichtskaart waarin de omschrijving, doelen, stappenplan en het gewenste resultaat opgenomen is.

Een projectkaart bevat een beschrijvingen van een project. Per projectkaart is aangegeven aan welke pijler het project bijdraagt en op welke wijze. Hiermee kan eenvoudig worden getoetst of lokale projecten of initiatieven van buitenaf passen in de ambitie en strategie.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN

E. evelien.verboom@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2019

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.